

Motion till riksdagen 2011/12:Ub456

av Mikael Damberg m.fl. (S)

Politik för förskolan

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en kvalitetsprogram för förskolan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att utveckla det pedagogiska ledarskapet och personalens kompetens.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om resurser efter behov.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av platsgarantin.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnomsorg på kvällar, nätter och helger.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om syskonförtur.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att värna den svenska förskolan som en start på och en del i ett livslångt lärande.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att prioritera förskolan och avskaffa barnomsorgsavgift och vårdnadsbidrag.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om familjedaghem och öppna förskolan.

Förskolans roll

En förskola för alla barn med omsorg och lärande på lekens grund är starten på det livslånga lärandet. Förskolans roll måste stärkas för att nå en mer likvärdig skolstart för alla barn. Förskolan är i första hand till för barnen men är samtidigt en grundläggande förutsättning för att både kvinnor och män ska

Fel! Okänt namn på

kunna arbeta och studera. En förskola av hög kvalitet har aktivt bidragit till sysselsättning och tillväxt. Tillsammans med en bra föräldraförsäkring är förskolan det viktigaste skälet till att andelen sysselsatta kvinnor i Sverige är bland de högsta i världen.

Förskolans uppgift är att bedriva en pedagogisk verksamhet. Det ska finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses. Läroplanen anger den värdegrund förskolan ska vila på. Den handlar om alla människors lika värde oavsett ursprung, bakgrund eller kön. Jämställdhet mellan könen och solidaritet med utsatta och svaga ska präglade förskolans värderingar.

Kvalitetsprogram för svensk förskola

Förskolans centrala roll kräver ett ständigt pågående kvalitets- och utvecklingsarbete – detta för att kunna erbjuda barn och föräldrar en pedagogisk och trygg verksamhet. Därför måste ett långsiktigt kvalitetsprogram för förskolan upprättas. Det bör bygga på följande fyra punkter:

- ? Satsa på personalens pedagogiska kompetens. Personalen inom förskolan ska omfattas av en pedagogisk satsning som riktar sig till såväl förskollärare som barnskötare. Detta är en mycket viktig del i förskolans kvalitetsarbete.
- ? Stärka förskolans kunskapsuppdrag. Förskolan och grundskolan är delar av en gemensam skola där olika yrkesgrupper samverkar med varandra. Förskolans kunskapsuppdrag, där barns språkutveckling både vad gäller svenska och modersmål är ett prioriterat område, ska stärkas. Ett medvetet språkarbete är oerhört viktigt för att ge alla barn en bra start i sin skolgång. Det ska också finnas möjlighet att pröva på främmande språk redan i förskolan.
- ? Kvalitetssäkra all förskoleverksamhet. All förskoleverksamhet oavsett form och huvudman måste följa läroplanen och ha utbildad personal. Samma kriterier för service, tillgänglighet, föräldrainflytande och kompetensutveckling ska gälla oavsett huvudman.
- ? Utöka rätten till förskola. Möjligheterna till barnomsorg på kvällar, nätter och helger måste öka. Det är ett absolut krav med tanke på alla yrkesarbetande föräldrar som arbetar på dessa tider.

Personal och utbildning

För att bibehålla och öka kvaliteten måste förskolan ständigt utvecklas. Det gäller främst det pedagogiska arbetet. I enlighet med läroplanens mål ska förskolan skapa en grund för skolans undervisning. Samarbetet mellan för-

skola och skola behöver utvecklas. Ett starkt pedagogiskt ledarskap är lika viktigt i förskolan som i skolan.

I en jämställd förskola trivs, utvecklas och lär sig både flickor och pojkar mycket. Förskolan ska motverka traditionella könsmönster och könsroller. Svårigheterna att rekrytera män till förskolan är ett stort problem. Det är viktigt att personalen består av både män och kvinnor. Då jämställdhet är ett kunskapsområde krävs kompetensutveckling för personalen och genuspedagoger bör engageras i verksamheten.

Sverige behöver en samlad nationell it-strategi för förskola och skola och använda den nya teknologin för att utveckla den pedagogiska verksamheten, finna nya former för lärande och motverka uppkomsten av digitala klyftor bland barn och ungdomar.

Resurser efter behov

Resurser ska fördelas till förskolor och barnen efter förutsättningar och behov. Det kan te sig som en självklarhet men är inte det. De flesta kommuner fördelar pengar till förskolor huvudsakligen utifrån hur många barn de har utan att ta hänsyn till behoven i barngruppen. Enligt Skolverkets rapport "Resursfördelning utifrån förutsättningar och behov" från 2009 så finns det bara i ungefär var femte kommun en generell tilläggsresurs som förskolor får utifrån sin socioekonomiska struktur. Resurser differentieras inte tillräckligt mycket med tanke på de stora skillnader som finns i förskolors förutsättningar för sin verksamhet. Skolverket menar att det här systemet bidrar till att öka ojämlikheten i den svenska skolan. Det kan inte få fortsätta. Resurserna måste fördelas efter förskolors och barns behov.

Rätten till förskola

Det är viktigt att föräldrar kan lita på att de verkligen får en förskoleplats inom fyra månader som platsgarantin utlovar. Antalet kommuner som inte lever upp till platsgarantin har ökat kraftigt de senaste åren. Därför är det viktigt att kommunerna har både tydliga krav på sig och goda förutsättningar att klara platsgarantin. Föräldrarnas möjlighet att hävda sin rätt till förskoleplats gentemot kommunen skulle troligen behöva stärkas. Vi vill se en bred översyn som analyserar frågan i dess olika delar.

Vår syn är att förskolan är det första steget i det livslånga lärandet, och vår långsiktiga strävan är därför att den ska vara avgiftsfri.

Människor som arbetar skift, helger och nätter har i dag inte möjlighet att i alla kommuner under trygga former få sitt behov av barnomsorg tillgodosett. Vi vill stimulera kommunerna att i ökad utsträckning erbjuda barnomsorg på kvällar, nätter och helger.

Fel! Okänt namn på

Förskolan är till både för föräldrars möjlighet till arbete och studier och för barnen. Barnens behov av förskola blir inte mindre av att deras föräldrar är arbetslösa eller föräldralediga – tvärtom kan det vara minst lika viktigt för ett barn att inte stängas ute från förskolans sociala sammanhang under dessa tider. Förutsättningarna för förskolans pedagogiska uppdrag försämras när barn är frånvarande under större delen av dagen. När det finns ett varaktigt reformutrymme, vill vi därför ändra skollagen så att alla kommuner uppdras att utöka förskoleverksamheten också för barn med föräldralediga eller arbetslösa föräldrar.

Förstärk principen om syskonförtur

På många håll har kommunerna förändrat reglerna för intagning till förskolor och skolor. Närhetsprincipen tunnas ur och syskonförturen tas bort. I stället förekommer det att svårbegripliga system införs, system som möjligen är bra för skoladministrationen men som skapar oro bland föräldrar och barn. Vi vill verka för förändringar så att syskonförtur gäller vid landets förskolor.

Prioritera förskolan

I såväl nationell som internationell forskning har ett positivt samband mellan förskola av god kvalitet och senare skolprestationer fastslagits¹. Särskilt gynnsamma har verksamheterna varit för barn från svåra uppväxtmiljöer, fattiga barn och barn med en annan etnisk bakgrund än majoritetsbefolkningens. Barn blir bättre förberedda för skolan, har bättre språkkunskaper och visar större social kompetens jämfört med barn som inte haft denna typ av barnomsorg. Folkhälsoinstitutet menar att sambandet är tillräckligt starkt för att man ska kunna konstatera att tidig förskola av hög kvalitet har en positiv inverkan på skolprestationerna. Förskolan har också en förebyggande betydelse för barn från resurssvaga hem. Förskolan kan därmed bidra till att minska framtida klyftor.

Det är viktigt att förskolan håller hög kvalitet. I länder där förskoleverksamheten drivs med mindre personalresurser syns enligt Folkhälsoinstitutet rent av negativa effekter av att barnen börjar tidigt i förskolan. Reformen som vårdnadsbidrag och barnomsorgspeng är därför problematiska då de dränerar förskolan på resurser.

Vi är aldrig nöjda med bara barnpassning. Men just barnpassning av närmaste granne eller av helt utbildad personal är vad vi riskerar att få med regeringens barnomsorgspeng. Den tar barn ur en verksamhet med omfattande kvalitetskrav och offentlig insyn, och dränerar förskolan på resurser. Vi anser

¹ Skolverket 2009, "Vad påverkar resultaten i svensk grundskola?", s. 108.

istället att skattepengar i första hand ska gå till förskolor med hög kvalitet och välutbildad personal.

Vad gäller vårdnadsbidrag så visar en studie från SCB att 90 procent av dem som fått vårdnadsbidrag är kvinnor och kvinnor med utländsk bakgrund är också något överrepresenterade. Vårdnadsbidraget motverkar således jämställdhet i arbetslivet.

Riksdagens beslut om att införa vårdnadsbidrag och barnomsorgsavgift måste ses i en helhet, även om reformerna skiljer sig åt: dels minskar de möjligheten för kommunerna att erbjuda god tillgänglighet i förskolan, då resurserna till förskolan blir mindre, dels överför regeringens beslut medel från en kvalitetssäkrad förskola till olika former av omsorgslösningar som inte har samma krav på utbildad personal och på att följa en läroplan med mera.

Vårdnadsbidraget och barnomsorgsavgiften kan bidra till att försämra barnens framtida skolprestationer och bör därför avskaffas.

Familjedaghem och öppna förskolan

Familjedaghem och öppen förskola är goda komplement till förskolan. Verksamhet drivs i olika former och med olika inriktningar för att passa barns och barnfamiljers behov. Det kan handla om geografiska skäl, att tillgodose behov av omsorg på kvällar, nätter och helger eller för barn som behöver vara i mindre grupper av fysiska eller psykiska skäl eller av valfrihetsskäl, när föräldrar och barn föredrar familjedaghemmet som omsorgsform. Öppen förskola är ett viktigt komplement till förskoleverksamheten. Den tar emot barn och föräldrar som är hemma om dagarna, till exempel under föräldraledigheten, och fungerar som en resurs för familjedaghemmen. I öppna förskolan har dagbarnvårdarna och barnen en mötesplats som, ofta under ledning av förskollärare, fungerar som ett pedagogiskt utvecklande stöd för familjedaghemmen. Den öppna förskolan bör synliggöras som en egen pedagogisk verksamhet. Även om efterfrågan på platser i familjedaghem och öppen förskola minskat, får dessa barnomsorgsformer inte glömmas bort i politiken. Personalen måste ha samma möjlighet till fortbildning och validering av sina kunskaper som personal i den reguljära förskolan, och kvalitetssäkring och offentlig insyn måste finnas på motsvarande sätt.

Stockholm den 5 oktober 2011

Mikael Damberg (S)

Louise Malmström (S)

Caroline Helmersson Olsson (S)

Gunilla Svantorp (S)

Håkan Bergman (S)

Thomas Strand (S)

Adnan Dibrani (S)